

Верховний
Суд

Забезпечення єдності судової практики. Проблемні питання

Наталія Волковицька

суддя Касаційного господарського
Суду у складі Верховного Суду,
кандидат юридичних наук

ПРОГРАМА Всеукраїнської
підготовки для підтримання
кваліфікації суддів та помічників
місцевих господарських судів

12 жовтня 2023 року

Справи, передані на розгляд Великої Палати Касаційним господарським судом у складі Верховного Суду

Ухвала КГС ВС від 25.09.2023 у справі № 906/308/20

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновків щодо застосування положень статті 8 Закону України «Про судовий збір» у подібних правовідносинах, викладених у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного цивільного суду від 21.09.2022 у справі № 303/7754/21.

Ухвала КГС ВС від 20.09.2023 у справі № 922/2321/22

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від правового висновку про застосування приписів частини п'ятої статті 41 Закону України "Про публічні закупівлі", викладеного в постанові Касаційного адміністративного суду від 05.04.2023 у справі № 420/17618/21 (щодо можливості внесення необмеженої кількості раз змін до договору про закупівлю бензину та дизельного пального, газу та електричної енергії в частині збільшення ціни за одиницю товару за умови дотримання обмеження щодо збільшення такої ціни до 10 відсотків за один раз пропорційно збільшенню ціни відповідного товару на ринку, і за умови, що наведена зміна не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю).

Ухвала КГС ВС від 15.09.2023 у справі № 904/192/22

Підстава передачі:

➤ ВИКЛЮЧНА ПРАВОВА ПРОБЛЕМА:

- у застосуванні статей 13, 40 пункту 1 частини першої статті 43 Закону України «Про публічні закупівлі», статей 203, 215, 228 ЦК України;
- різний підхід Суду при вирішенні питання про застосування пункту 1 частини першої статті 43 Закону України «Про публічні закупівлі», тобто відсутність єдиної судової практики;
- Відсутність висновків Великої палати Верховного Суду щодо питання нікчемності договору в разі, якщо договір укладений за результатами застосування переговорної процедури закупівлі, яка застосована неправомірно.

Ухвала КГС ВС від 07.09.2023 у справі № 925/1133/18

Підстава передачі:

- **ВИКЛЮЧНА ПРАВОВА ПРОБЛЕМА** у питанні про наявність /відсутність підстав для представництва інтересів держави прокурором як самотійним позивачем у разі, коли один орган, уповноважений здійснювати функції держави в спірних правовідносинах, визначено прокурором як одного з відповідачів, а інший компетентний (контролюючий) орган прокурор не зазначив як позивача.

Ухвала КГС ВС від 05.09.2023 у справі № 910/10939/22

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку щодо застосування норм статей 127, 185 ЦПК України, статей 121, 169 КАС України у подібних правовідносинах (аналогічне регулювання передбачено статтями 119, 174 ГПК України), викладеного у низці постанов Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду та Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, про те, що одночасна відмова у задоволенні клопотання про зменшення (звільнення) суми сплати судового збору та визнання неподаною і повернення апеляційної скарги, чи іншого процесуального звернення (у разі коли таке клопотання заявлено не в апеляційній скарзі, а в заяві про усунення недоліків апеляційної скарги), є невиправданим, оскільки у разі відмови у задоволенні клопотання про зменшення суми судового збору, суд може продовжити строк заявнику для сплати судового збору. Тому в таких випадках суд має продовжити строк на усунення недоліків, а не одразу повертати апеляційну скаргу заявнику.

Ухвала КГС ВС від 05.09.2023 у справі № 907/315/19

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку, викладеного у постанові Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 21.07.2022 у справі № 826/12479/18, про необхідність дотримання приписів статті 17 Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації" і розгляду спорів, в яких предметом оскарження є рішення державних органів з питань володіння та користування культовими будівлями і майном в порядку цивільного судочинства.

Ухвала КГС ВС від 20.07.2023 у справі № Б8/065-12 (911/229/22) (1)

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновків, викладених у постановах Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 22.02.2023 у справі № 760/3709/18 та від 24.05.2023 у справі № 202/3068/20, про те, що добросовісна особа, яка придбаває нерухоме майно у власність або набуває інше речове право на нього, вправі покладатися на відомості про речові права інших осіб на нерухоме майно та їх обтяження (їх наявність або відсутність), що містяться у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Добросовісний набувач не повинен перевіряти історію придбання нерухомості та робити висновки щодо правомірності попередніх переходів майна, а може діяти, покладаючись на такі відомості, за відсутності обставин, які з точки зору розумного спостерігача можуть викликати сумнів у достовірності цих відомостей.

Ухвала КГС ВС від 20.07.2023 у справі № Б8/065-12 (911/229/22) (2)

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку, викладеного у постанові Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 22.09.2021 у справі № 453/121/19, про те, що, в контексті застосування положень статті 388 ЦК України, недійсність правочину, на виконання якого передано майно, сама по собі не свідчить про його вибуття із володіння особи, яка передала це майно, не з її волі. При цьому суд має встановити, чи була воля власника на передачу права володіння іншій особі.

Ухвала КГС ВС від 20.07.2023 у справі № Б8/065-12 (911/229/22) (3)

Підстава передачі:

- **Наявність виключної правової проблеми** щодо визначення початку перебігу позовної давності у спрах про віндикацію майна, а також у зв'язку з відступом від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду у складі колегії суддів іншого касаційного суду, зокрема у постановах Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 22.09.2021 у справі № 453/121/19, від 22.02.2023 у справі № 760/3709/18, від 24.05.2023 у справі № 202/3068/20.

Ухвала КГС ВС від 19.07.2023 у справі № 910/3208/22

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку, викладеного у постанові Верховного Суду України від 18.10.2017 у справі № 910/8318/16, про те, що відсутність взаємної згоди саме сторін спору на його вирішення комерційним судом (арбітражем), оформленої відповідним арбітражним застереженням, незалежно від попередньої домовленості про це, виключає можливість розгляду спору таким судом (нечинності арбітражного застереження відносно сторони спору, яка не є підписантом арбітражної угоди, натомість набуває права та здійснює обов'язки у спірних правовідносинах (в силу правонаступництва, забезпечувального зобов'язання тощо)).

Ухвала КГС ВС від 06.07.2023 у справі № 908/129/22 (908/1333/22)

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку щодо застосування статей 1, 2, 7 КУзПБ у співвідношенні із приписами пункту 8 частини першої статті 20 ГПК України та статтями 2, 4, 5, 19 КАС України, викладеному у постанові Великої Палати Верховного Суду від 13.04.2023 у справі № 320/12137/20, стосовно розгляду майнового спору за позовом боржника до контролюючого органу про визнання протиправним та скасування податкового повідомлення-рішення за правилами загального позовного провадження в межах справи про банкрутство.

Ухвала КГС ВС від 27.06.2023 у справі № 916/1174/22

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку щодо застосування положень статті 376 ЦК України та статті 152 ЗК України у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 21.12.2022 у справі № 263/18985/15 (провадження № 61-436св22), стосовно того, що вимоги власника землі про скасування реєстрації права власності на самочинне будівництво за особою, яка здійснила самочинне будівництво та припинення її права власності на такий об'єкт є належними способами захисту порушеного права.

Ухвала КГС ВС від 20.06.2023 у справі № 906/1330/21

Підстава передачі:

- **Наявність виключної правової проблеми** у питанні визначення необхідної кількості членів релігійної громади для прийняття рішення про зміну підлеглості та внесення відповідних змін або доповнень до статуту у разі, коли загальна кількість членів не визначена; необхідність вирішення питання застосування аналогії закону чи права у цій справі.

Ухвала КГС ВС від 14.06.2023 у справі № 906/1026/22

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновків, викладених, зокрема, але не виключно у постановках Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 05.04.2023 у справі № 344/984/15-ц, від 28.10.2020 у справі № 344/10069/18 та яка знайшла своє відображення в ряді ухвал Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 09.07.2021 у справі № 370/1543/20, від 16.12.2022 у справі № 199/2786/21, щодо застосування норм Закону України "Про судовий збір" у контексті визначення характеру позовних вимог про визнання права іпотекодержателя як немайнових для визначення ціни позову (стаття 176 ЦПК України, стаття 163 ГПК України).

Ухвала КГС ВС від 13.06.2023 у справі № 918/1043/21 (1)

Підстава передачі:

- **Наявність виключної правової проблеми** у застосуванні статті 216 ЦК України і частини 3 статті 228 ЦК України які містять різні наслідки недійсності договору за умови, що позивач у позові, посилаючись на невідповідність договору інтересам держави і суспільства, просить застосувати наслідки недійсності договору, встановлені саме частиною 1 статті 216 ЦК України.
- Крім того, існує необхідність у викладенні однозначного висновку Великою Палатою Верховного Суду щодо того, хто може звертатись з позовом про визнання правочину недійсним, якщо підставою його недійсності зазначається - порушення інтересів держави і суспільства - органи державної влади, місцевого самоврядування, інші суб'єкти владних повноважень до компетенції яких віднесені відповідні повноваження, а у разі відсутності такого органу – прокурор чи таке право мають і інші суб'єкти цивільних правовідносин, якщо, зокрема обґрунтують наявність порушених прав/інтересів шляхом вчинення правочину, який порушує інтереси держави і суспільства.

Ухвала КГС ВС від 13.06.2023 у справі № 918/1043/21 (2)

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку, викладеного у постанові Великої Палати Верховного Суду від 20.07.2022 у справі № 923/196/20, щодо можливості застосування односторонньої реституції замість двосторонньої у випадку визнання договору недійсним або якщо він є нікчемним згідно з частинами 1, 2 статті 228 ЦК України.

Ухвала КГС ВС від 06.06.2023 у справі № 927/1206/21

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновків, викладених у постановах Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 05.10.2022 у справі № 557/303/21, від 17.05.2023 у справі № 748/1335/20 про те, що ефективним способом захисту права держави на земельну ділянку історико-культурного призначення, на якій розташована пам'ятка археології, є негативний позов, який можна заявити впродовж всього часу тривання порушення прав законного володільця цієї ділянки.

Ухвала КГС ВС від 24.05.2023 у справі № 910/14489/20

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновків Великої Палати Верховного Суду, викладених у постанові від 03.08.2022 у справі № 910/9627/20, оскільки колегія суддів КГС ВС не погоджується із застосуванням висновків Суду ЄС у рішенні від 06.12.2018 у справі «FENS spol. s r.o. v. Slovak Republic» як джерела права у контексті тлумачення обмежень на запровадження заходів, еквівалентних до мита, згідно зі статтею 41 Договору про заснування ЄС у цій справі. ВП ВС виснувала про невідповідність тарифу на послуги з енергопостачання заборонам, визначеним статтею 41 Договору про заснування ЄС.

Ухвала КГС ВС від 23.05.2023 у справі № 917/1212/21

Підстава передачі:

- **Можливість відступу** від правового висновку щодо застосування статті 80 ГК України, статей 115, 155 ЦК України до спірних правовідносин, викладеному у постанові Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 09.10.2018 у справі № 826/11262/15.

Ухвала КГС ВС від 25.04.2023 у справі № 918/119/21

Підстава передачі:

- **Наявність виключної правової проблеми** щодо комплексного застосування положень статті 28 Закону України «Про кооперацію» та статей 104, 107, 109 ЦК України з огляду на суперечність між ними у питанні поняття виділу як форми реорганізації чи створення юридичної особи, у тому числі кооперативу, а також правонаступництва у разі виділу із кооперативу нової юридичної особи.

Ухвала КГС ВС від 26.01.2023 у справі № 910/13988/20

Підстава передачі:

- **Наявність виключної правової проблеми**, що полягає у невизначеності питання щодо застосування/не застосування у справах про визнання торговельної марки добре відомою (позначення «Цитрамон») позовної давності (зокрема, статей 256, 261 ЦК України), у зв'язку з невизначеністю питання про те, чи потребує звернення до суду з такою вимогою, як до альтернативного компетентного органу, в силу приписів Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» поряд з Апеляційною палатою. Адже перебіг позовної давності починається з дня виникнення права на позов, тобто, з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення свого права або про особу, яка його порушила.

Справи, передані на розгляд об'єднаної палати Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду

Ухвала КГС ВС від 04.10.2023 у справі № 910/21682/15 (910/17038/21)

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновків про застосування норм права, які викладені у постанові Верховного Суду від 02.08.2023 у справі № 926/3514/22, про те, що особа, яка має речове право на чуже майно, має право на захист цього права відповідно до положень глави 29 Цивільного кодексу України, та може пред'явити позов про визнання права власності, якщо це право оспорується або не визнається іншою особою.

Ухвала КГС ВС від 04.10.2023 у справі № 911/2269/22

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновків, викладених у постанові від 15.02.2023 у справі № 920/437/22, в якій Верховного Суду фактично зазначив, що можливість зменшення заявленої до стягнення пені на 99 % залежить виключно від оцінки судами фактичних обставин справи та обґрунтованості доводів і заперечень сторін.

Ухвала КГС ВС від 06.09.2023 у справі № 904/1273/23

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП (УТОЧНЕННЯ)** висновків Верховного Суду щодо застосування положень статті 242 ГПК України у питанні визначення належного способу повідомлення учасників справи про дату та час розгляду справи (вручення судового рішення).

Ухвала КГС ВС від 30.08.2023 у справі № 910/10009/22

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку, викладеного у постанові Верховного Суду від 14.02.2023 у справі № 904/868/22, про те, що спір про визнання незаконним та скасування наказу про примусове відчуження майна та про визнання актів про примусове відчуження майна має розглядатись у порядку господарського судочинства.

Ухвала КГС ВС від 23.08.2023 у справі № 916/1621/22

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновків щодо застосування статті 48 БК України, викладених в постанові Верховного Суду від 16.03.2023 у справі № 906/86/20, про те, що відсутність фінансування будівництва, як з місцевого бюджету так і за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку в силу приписів статті 48 БК України та статті 207 ГК України позбавляє комунальну установу права на проведення закупівлі та відповідно, права на укладання договору за результатами її проведення (судами було встановлено, що укладення в подальшому оспорюваного договору, здійснювалось без бюджетних асигнувань, у тому числі субвенцій з державного бюджету, а також за відсутності власних коштів на вказані цілі, у зв'язку з чим Верховний Суд погодився з висновком про недійсність такого договору).

Ухвала КГС ВС від 15.08.2023 у справі № 910/17615/20

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку (позиції щодо зупинення провадження), викладеного у постановах Верховного Суду від 11.10.2021 у справі № 904/1210/18 та від 27.10.2021 у справі № 908/2422/20, щодо правомірності зупинення провадження у справі у подібних правовідносинах до вирішення справи № 640/3438/21, предметом розгляду якої є протиправність та нечинність абзацу 4 пункту 2 постанови КМУ від 27.02.2019 № 143.

Ухвала КГС ВС від 09.08.2023 у справі № 911/1359/22

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку Верховного Суду, викладеного у постанові від 26.07.2023 у справі № 922/1948/22, про те, що НКРЕКП (регулятор) прийняв постанову від 25.02.2022 № 332 (у редакції від 26.04.2022) в межах своїх повноважень. Тому має застосовуватись, у тому числі підпункт 16 пункту 1, відповідно до якого зупиняється нарахування та стягнення штрафних санкцій, передбачених договорами, що укладені відповідно до Закону України "Про ринок електричної енергії", між учасниками ринку електричної енергії.

Ухвала КГС ВС від 09.08.2023 у справі № 917/1173/22

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку ОП КГС ВС, викладеного у постанові від 15.06.2018 у справі № 906/164/17, про те, що договір, який укладений з порушенням вимог чинного законодавства про освіту, у подібних справах (орендоване за спірним договором приміщення належить до об'єктів освіти, і, всупереч вимогам статті 63 Закону України "Про освіту", використовуватися не за призначенням) підлягає визнанню недійсним за приписами статей 203, 215 ЦК України. Визнання договору недійсним має правовим наслідком повернення цього приміщення орендодавцю.

Ухвала КГС ВС від 19.07.2023 у справі № 926/3347/22

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку, викладеного у постанові Верховного Суду від 07.06.2023 у справі № 916/334/22, про те, що факт вчинення податкового правопорушення у справі про стягнення збитків з платника податків, зокрема за обставин, коли цей платник податків (відповідач, продавець товарів) вніс коригування кількісних і вартісних показників відповідної податкової накладної, може бути підтверджений лише чинними матеріалами податкової перевірки (актом або рішенням) відповідного контролюючого органу, наділеного повноваженнями здійснювати перевірку дотримання податкового законодавства, а подані у справу до позову докази, які підтверджують виконання господарських операцій, докази у вигляді податкових накладних, податкових декларацій, розрахунків коригування, рішення суду про стягнення боргу у зобов'язальних правовідносинах не є належними і допустимими доказами вчинення відповідачем порушення податкового зобов'язання. Суд господарської юрисдикції у спорі між двома суб'єктами господарювання не може встановлювати факт порушення норм податкового законодавства, допущених при реєстрації податкових накладних чи розрахунків коригування, тобто у відносинах, що виникли між платником податку та державою.

Ухвала КГС ВС від 12.07.2023 у справі № 905/2044/19

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновків щодо застосування ч. 3 ст. 8 Закону "Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплопостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення", викладених у постановах Верховного Суду від 30.03.2023 у справі № 904/2591/20 та від 04.05.2023 у справі № 914/1940/22, стосовно того, що приписами цього Закону чітко визначено компенсацію (оплату) вартості відібраних без номінацій обсягів природного газу та вартості послуг транспортування відібраних без номінацій обсягів природного газу, однак ч. 2 ст. 8 Закону не містить виплат за послуги балансування. Таким чином, у даному випадку в контексті спірних правовідносин відсутні підстави для застосування приписів ч. 2 ст. 8 Закону.

Ухвала КГС ВС від 12.07.2023 у справі № 910/17772/20

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку, викладеного у постанові ОП КГС ВС від 18.06.2021 у справі № 910/16898/19, про те, що при вирішенні спору про існування обов'язку гаранта сплатити за гарантією до предмета доказування входить, у першу чергу, дослідження наявності чи відсутності виникнення відповідного обов'язку - гарантійного випадку (порушення боржником зобов'язання, забезпеченого гарантією), а не формальне дослідження виключно наявності заяви про сплату за гарантією.

Ухвала КГС ВС від 11.07.2023 у справі № 910/13599/21

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку щодо застосування статей 526, 632, 843, 853 ЦК України, викладеного у постанові Верховного Суду від 21.12.2022 у справі № 910/16000/21, про те, що зміна ціни робіт (послуг) та відповідно розміру фактичних витрат виконавця через зростання вартості складових частин, закупівельних комплектуючих, комунальних тарифів, підвищення розміру мінімальної заробітної плати та ін., що, за доводами позивача, зумовили додаткове понесення фактичних витрат на спірну суму, без коригування збільшення вартості робіт на зазначену суму в порядку, передбаченому умовами цього контракту, не покладає на замовника робіт (послуг) обов'язку їх оплати.

Ухвала КГС ВС від 06.07.2023 у справі № 910/9216/22

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку, викладеного у постанові ОП КГС ВС від 03.02.2023 у справі № 910/9374/21, шляхом його уточнення/конкретизації щодо імперативності/диспозитивності застосування пункту 7.7.4 Правил ринку та пункту 4.3 Типового договору про участь у балансуєчому ринку до спірних правовідносин у контексті урегульованості строку виникнення зобов'язання щодо оплати за поставлену електричну енергію, так і порядку оплати за таким зобов'язанням.

Ухвала КГС ВС від 07.06.2023 у справі № 911/1766/22 (1)

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку, викладеного у постанові ОП КГС ВС від 17.12.2021 у справі № 910/9841/20, про те, що позов про визнання недійсною арбітражної угоди, у тому числі викладеної у формі арбітражного застереження, може бути розглянутий господарським судом по суті, оскільки це відповідає нормам Конституції України та вимогам чинного законодавства України, є ефективним способом захисту прав і законних інтересів і не суперечить нормам міжнародного права.

Ухвала КГС ВС від 07.06.2023 у справі № 911/1766/22 (2)

Колегія суддів звернула увагу на те, що чинне законодавство України передбачає три випадки, коли дійсність арбітражної угоди може бути оцінена національним судом:

- При поданні іншою стороною контракту позову до національного суду будь-якої держави з будь-яких питань, пов'язаних із контрактом, який містить арбітражне застереження чи щодо якого сторони уклали арбітражну угоду (стаття 8 Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж", пункт 7 частини першої статті 226 і пункт 5 частини першої статті 231 ГПК України);
- У процедурі оспорювання арбітражного рішення (такий спір розглядає національний суд в державі місця винесення арбітражного рішення) (стаття 34 цього ж Закону, розділ VIII ЦПК України);
- При розгляді національним судом питання про визнання та надання дозволу на примусове виконання арбітражного рішення (стаття 36 цього ж Закону і стаття 478 ЦПК України).

Ухвала КГС ВС від 25.04.2023 у справі № 910/12832/21

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновків щодо застосування положень статті 16 ЦК України, статті 20 ГК України (щодо ефективності способу захисту порушеного права), викладених Верховним Судом у постанові від 11.04.2023 у справі № 910/12405/21 про визнання незаконними дій та бездіяльності відповідача стосовно надання/скасування диспетчерських команд та щодо розрахунків небалансів електричної енергії.

Ухвала КГС ВС від 20.04.2023 у справі № 925/872/21

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку Верховного Суду, викладеного у постанові від 16.03.2021 у справі № 910/11847/19, стосовно того, що за відсутності договору у відповідача - закладу охорони здоров'я (КНП «Чернігівська міська лікарня № 2») відсутній обов'язок із оплати зазначених послуг на підставі загальних та спеціальних норм, оскільки відсутність договорів не може бути підставою для відмови в позові, з огляду на те, що вони укладаються на виконання зазначених програм. Безпідставне ухилення від укладення договорів не звільняє сторін від виконання цільових програм і тих зобов'язань, які на їх підставі виникають.

Ухвала КГС ВС від 05.04.2023 у справі № 904/2465/21

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку Верховного Суду, викладеного у постановою від 20.02.2018 у справі № 906/100/17, від 12.06.2018 у справі № 927/976/17, від 02.10.2019 у справі №910/22198/17, від 05.07.2022 у справі № 910/2958/20, від 07.12.2022 у справі №904/6735/20 (624/215/21) щодо врегулювання розбіжностей у застосуванні частини 3 статті 92 Цивільного кодексу України про презумпцію добросовісності третьої особи, яка, укладаючи з товариством правочин, не знала і не мала знати, що він є значним для товариства.

Ухвала КГС ВС від 29.03.2023 у справі № 918/686/21

Підстава передачі:

- **Уточнення** правового висновку щодо застосування п. 3 розд. XIII, п. 3 гл. 3 розд. XIV Кодексу ГТС, вказавши, що у такій категорії справ (стягнення заборгованості за послуги балансування за договором про транспортування природного газу) незалежно від того, здійснюється місячне чи добове балансування, а також яка саме редакція Кодексу ГТС застосовується до спірних відносин, позивач не повинен доводити існування загрози цілісності ГТС, наявності в нього ресурсу природного газу саме для врегулювання добових небалансів відповідача, факт понесення реальних витрат на врегулювання добових небалансів саме відповідача, зокрема й факт купівлі-продажу оператором ГТС короткострокових стандартизованих продуктів.

Справи, передані на розгляд
судової палати для розгляду справ щодо
земельних відносин та права власності
Касаційного господарського суду у складі
Верховного Суду

Ухвала КГС ВС від 13.09.2023 у справі № 916/3030/22

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку щодо застосування частини 2 статті 149 ЗК України, викладеного у постанові від 12.09.2018 у справі № 925/568/18, про те, що питання щодо надання позивачу права користування на частину земельної ділянки під нерухомістю може бути вирішено лише після розробки проекту відведення земельної ділянки, що неможливо без згоди землекористувача на вилучення у нього частини земельної ділянки.

Ухвала КГС ВС від 14.06.2023 у справі № 916/1719/22

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку, викладеного у постанові Верховного Суду від 19.04.2023 у справі № 916/1731/22, щодо визначення обставин справи, як підстави для направлення справи на новий розгляд.

Ухвала КГС ВС від 22.03.2023 у справі № 906/1314/21

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку Верховного Суду, викладеного у постанові від 21.12.2021 у справі № 910/10351/20, щодо застосування положень розділу IX "Перехідні положення" Закону України "Про оренду землі".

Справи, передані на розгляд судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду

Ухвала КГС ВС від 21.09.2023 у справі № 903/51/20

Підстава передачі:

- **Наявність різних підходів** судових колегій судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду до вирішення питання щодо розгляду грошових вимог податкового органу до боржника та вирішення питання щодо моменту виникнення грошових зобов'язань боржника на підставі податкових повідомлень-рішень та відповідно кваліфікації таких вимог як конкурсних, поточних чи таких, що виникли в процедурі ліквідації боржника.

Ухвала КГС ВС від 14.09.2023 у справі № 922/4460/21

Підстава передачі:

- **Наявність різних підходів** судових колегій судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду до вирішення питання щодо можливості касаційного перегляду постанов апеляційного господарського суду, прийнятих за результатами перегляду судових рішень суду першої інстанції, про затвердження плану реструктуризації боргів фізичної особи у справі про її неплатоспроможність та застосування частини третьої статті 9 КУзПБ.

Ухвала КГС ВС від 22.08.2023 у справі № 906/1155/20 (906/1113/21)

Підстава передачі:

- **Необхідність вирішити питання щодо наявності/відсутності підстав для відступу** від правової позиції, викладеної Верховним Судом в постанові від 26.05.2021 у справі № 912/2007/18, про права вимоги щодо субсидіарної відповідальності у справі про банкрутство;
- **Необхідність уточнити правову позицію** щодо виникнення (моменту виникнення) права вимоги про субсидіарну відповідальності у справі про банкрутство, зокрема, до завершення формування у ліквідаційній процедурі боржника ліквідаційної маси та продажу майна боржника, що увійшло до складу ліквідаційної маси, до завершення розгляду у межах справи про банкрутство майнових спорів, стороною в яких є боржник тощо за правилами статті 7 КУзПБ.

Ухвала КГС ВС від 17.08.2023 у справі № 910/8316/20

Підстава передачі:

- **Наявність різних підходів** судових колегій судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду стосовно застосування пункту 27 частини першої статті 5 Закону України "Про судовий збір", щодо наявності/відсутності підстав звільнення органу ДПС від сплати судового збору під час розгляду заяви податкового органу з грошовими вимогами до боржника у справі про банкрутство.

Ухвала КГС ВС від 09.08.2023 у справі № 910/4685/20

Підстава передачі:

- **Можливість відступу (уточнення)** від правових позицій Верховного Суду, викладених у постановах від 07.07.2020 у справі № Б-39/27-09, від 11.06.2020 у справі № 916/3206/17 та низці інших постанов, щодо кола осіб, які мають право оскаржити судові рішення непозовного провадження у справі про банкрутство.

Ухвала КГС ВС від 22.03.2023 у справі № 910/20057/16

Підстава передачі:

- чи поширюються висновки про застосування норм права, які викладені у постанові Судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС від 23.09.2021 у справі № 904/4455/19 на правовідносини у справі № 910/20057/16?;
- з метою вирішення питання про наявність чи відсутність підстав для **відступлення** від висновків про застосування норм права, які викладені у постанові Верховного Суду від 11.06.2020 у справі № 917/1369/17 (у подібних правовідносинах до справи № 910/20057/16).

Справи, передані на розгляд
судової палати для розгляду справ щодо
корпоративних спорів, корпоративних прав
та цінних паперів Касаційного
господарського суду у складі Верховного
Суду

Ухвала КГС ВС від 07.09.2023 у справі № 925/200/22

Підстава передачі:

- **вирішення питання щодо можливості відступу** від висновку щодо застосування норм частини третьої статті 144 ЦК України, частини першої, другої статті 16, пункту а частини першої статті 59 Закону України "Про господарські товариства», викладеного у постанові Верховного Суду від 31.10.2018 у справі № 905/2639/17, про те, що збільшення статутного капіталу вже існуючого товариства шляхом внесення додаткових вкладів учасниками є їх правом, яке реалізується шляхом прийняття відповідного рішення зборами товариства, оскільки відповідно до пункту 2 частини першої статті 6 Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" учасники товариства зобов'язані виконувати рішення загальних зборів учасників товариства (аналогічна норма передбачена пунктом «а» частини першої статті 11 Закону України "Про господарські товариства").

Ухвала КГС ВС від 21.02.2023 у справі № 907/922/21

Підстава передачі:

- **необхідність відступу** від висновку Верховного Суду, який викладено у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 31.08.2022 року у справі № 924/700/21 щодо застосування норм права, а саме: статті 89 Господарського кодексу України, статті 97 Цивільного кодексу України, частини 1 статті 58, частини 1 статті 59 Закону України «Про господарські товариства» та частини 1 статті 29, частин 1, 2, 3 статті 30 Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю", що втрата права власності на частку і статусу учасника за рішенням суду можлива лише у випадках витребування частки із чужого незаконного володіння або переведення на позивача прав та обов'язків покупця частки. Такий спосіб захисту прав позивача як визначення розміру статутного капіталу та часток учасників не може призводити до втрати іншими учасниками товариства права власності на їх частки та статусу учасників (корпоративних прав), тобто до фактичного виключення учасників з товариства (п. 95).

Справи, передані на розгляд Великої Палати Касаційним цивільним судом у складі Верховного Суду

Ухвала КЦС ВС від 20.09.2023 у справі № 752/30324/21

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновків щодо застосування норм права (пункт 1 частини другої, пункт 4 частини восьмої статті 37 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (в редакції, чинній на момент виникнення спірних відносин) у подібних правовідносинах, викладених у постановах Верховного Суду: у постановах КАС ВС від 06.06.2018 у справі № 804/2296/17, від 29.01.2021 у справі № 640/12666/19, від 22.02.2023 у справі № 640/28931/20, від 27.06.2023 у справі № 640/26706/20.

Ухвала КЦС ВС від 20.09.2023 у справі № 712/4126/22

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновків щодо застосування норм права у подібних правовідносинах, викладених у постановах Верховного Суду: у постановах КАС ВС від 16 грудня 2020 року в справі № 824/647/19-а (адміністративне провадження № К/9901/31359/20), від 13 липня 2021 року в справі № 640/19089/20 (адміністративне провадження № К/9901/22986/21), у постанові КЦС ВС від 20 липня 2022 року в справі № 524/710/21 (провадження № 61-1693св22), у постанові КГС ВС від 31 травня 2023 року по справі № 914/3881/21.

Ухвала КЦС ВС від 30.08.2023 у справі № 454/1883/22

Підстава передачі:

- **ВИКЛЮЧНА ПРАВОВА ПРОБЛЕМА** яка потребує вирішення Великою Палатою Верховного Суду з метою формування єдиної правозастосовної практики, оскільки висновки судів касаційної інстанції за однакових фактичних обставин є протилежними.
- **ВІДСТУП** від висновку Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду у постанові від 28.04.2023 у справі № 904/272/22.

Ухвала КЦС ВС від 26.07.2023 у справі № 676/192/20

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку, викладеного у постановах Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 10 грудня 2021 року у справі № 924/454/20, від 22 листопада 2022 року у справі № 924/94/20, від 07 грудня 2022 року у справі № 924/144/20, від 31 січня 2023 року у справі № 924/504/20, щодо того, що витребування майна у орендаря є ефективним способом захисту, а також щодо можливості прокурора звертатись з позовом в інтересах Держгеокадастру, якщо підставою для переходу майна були незаконні розпорядження Держгеокадастру, які стали в подальшому підставою для витребування майна.
- **ВИКЛЮЧНА ПРАВОВА ПРОБЛЕМА** у питанні того, що позовні вимоги прокурора в інтересах держави про витребування майна в юридичної особи - орендаря, які виникли з правовідносин на підставі договору оренди земельної ділянки, укладеного з юридичною особою як власником земельної ділянки поєднані з позовними вимогами про визнання недійсним наказу ГУ Держгеокадастру, яким затверджено проект землеустрою та надано у власність фізичній особі земельну ділянку для ведення особистого селянського господарства із земель сільськогосподарського призначення державної власності, а тому не підлягають розгляду в порядку господарського судочинства.

Ухвала КЦС ВС від 26.04.2023 у справі № 757/47946/19-ц

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку, викладеного у наведених постановах Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 11.09.2018 у справі № 916/1461/16, від 26.02.2019 у справі № 910/12099/17, від 12.03.2019 у справі № 918/361/18, від 11.09.2019 у справі № 910/1979/19, від 24.02.2020 у справі № 905/639/19, від 08.09.2021 у справі № 910/1846/21, від 10.11.2021 у справі № 922/1543/19 про те, що в апеляційному порядку окремо від рішення суду підлягають оскарженню ухвали суду першої інстанції про залишення без розгляду (повернення) заяв, поданих по суті справи.

Ухвала КЦС ВС від 29.03.2023 у справі № 204/8017/17

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від правових висновків, викладених у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 27.05.2020 у справі № 911/1693/18, у постановах Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного цивільного суду від 21.04.2021 у справі № 760/10998/18, від 11.11.2020 у справі № 761/21897/16-ц, від 25.11.2020 у справі № 727/8771/17, від 05.10.2022 у справі №759/1692/18.

Ухвала КЦС ВС від 15.03.2023 у справі № 754/5683/22

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від правових висновків, викладених в постановах Верховного Суду у складі колегій суддів Касаційного господарського суду від 11.04.2022 у справі № 910/11069/21 та від 10.05.2022 у справі № 910/8298/21, про можливість вжиття заходів забезпечення позову шляхом накладення арешту на спірне майно у справах за позовними вимогами немайнового характеру, рішення у яких не підлягали б примусовому виконанню.

Ухвала КЦС ВС від 12.01.2023 у справі № 657/1024/16

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку, викладеного у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 17.08.2021 у справі № 910/19210/15, щодо можливості доповнення позовів про стягнення заборгованості вимогами про стягнення 3 % річних та інфляційних втрат за прострочення виконання грошових зобов'язань.
- **ВИКЛЮЧНА ПРАВОВА ПРОБЛЕМА** уточнення та визначення сутності інфляційних втрат та 3 % річних (як спосіб захисту майнового права та інтересу, як вид цивільно-правової відповідальності чи як гарантія належного виконання зобов'язання).

Ухвала КЦС ВС від 19.10.2022 у справі № 757/23249/17-ц

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку, викладеного у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 24.02.2021 у справі № 910/12044/19 та від 18.08.2020 у справі № 922/2250/16.

Ухвала КЦС ВС від 21.09.2022 у справі № 686/7081/21

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку, викладеного у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 12.02.2020 у справі № 826/17656/16, щодо незастосування положень частини другої статті 625 ЦК України до правовідносин, які виникають з рішення суду про відшкодування державою шкоди, у випадку його несвоєчасного виконання Державною казначейською службою України, а також **ДЛЯ ФОРМУЛЮВАННЯ ПРАВОВОГО ВИСНОВКУ** про те, чи поширюються норми частини другої статті 625 ЦК України на відносини, які не є цивільними у розумінні статті 1 ЦК України.

Ухвала КЦС ВС від 06.07.2022 у справі № 607/15052/16-ц

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновків, викладених у постановах Верховного Суду України від 05.10.2016 у справі № 916/2129/15, від 02.11.2016 у справі № 6-2161цс16 (№ 522/10652/15-ц), від 23.11.2016 у справі № 916/2144/15, від 25.01.2017 у справі № 916/2131/15 та постанові Великої Палати Верховного Суду від 29.05.2019 в справі № 367/2022/15-ц (провадження № 14-376цс18) шляхом їх конкретизації.

Ухвала КЦС ВС від 06.07.2022 у справі № 206/4841/20

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку, викладеного у постановах Великої Палати Верховного Суду від 31.10.2018 у справі № 465/646/11 (провадження № 14-222цс18) та від 16.03.2021 у справі № 906/1174/18 (провадження № 12-1гс21) шляхом його конкретизації.

Ухвала КЦС ВС від 01.06.2022 у справі № 513/879/19

Підстава передачі:

➤ **ВІДСТУП** від висновку Великої Палати Верховного Суду, викладеного у постановках Великої Палати Верховного Суду від 15.01.2020 справі № 322/1178/17 (провадження № 14-338цс19), від 16.06.2020 у справі № 145/2047/16-ц (провадження № 14-499цс19), від 23.06.2020 у справі № 696/1693/15-ц (провадження № 14-737цс19), про те, що проведення державної реєстрації речового права оренди земельної ділянки на підставі вказаного договору оренди землі не може підмінити державну реєстрацію самого договору (державна реєстрація речового права не є державною реєстрацією договору оренди землі), а тому не може впливати на момент набрання чинності договором оренди землі, укладеним до 01 січня 2013 року. Отже, оскільки ДСП не здійснило державну реєстрацію договору оренди землі, договір між позивачем та відповідачем чинності не набрав і, відповідно вказане сільськогосподарське підприємство не набуло прав орендаря за спірним договором оренди землі. У той же час, хоча стаття 31 Закону № 161-XIV регулює питання припинення договору оренди землі, проте договір оренди земельної ділянки чинності не набрав відтак підстав для задоволення позовних вимог щодо його припинення не вбачається.

➤ **ВИКЛЮЧНА ПРАВОВА ПРОБЛЕМА:**

1) чи допускає цивільне законодавство у зобов'язальних правовідносинах поведінку учасників цивільних правовідносин, яка суперечить добросовісності та чесній діловій практиці і проявляється у тому, що така поведінка не відповідає попереднім заявам або поведінці сторони, за умови, що інша сторона, яка діє собі на шкоду, розумно покладається на них?

2) яким чином суд має кваліфікувати поведінку сторони зобов'язального правовідношення, у разі коли одна сторона договору прийняла виконання від іншої сторони, а після цього посилається на недійсність такого договору або його неукладеність. Якщо поведінка сторони давала іншій стороні підстави вважати, що договір є дійсним (виконувався належним чином сторонами протягом тривалого часу), то наступне висунення вимог про його недійсність або неукладеність свідчить про зловживання цивільним правом?

3) підписання додаткових угод про внесення змін до окремих умов договору, ділове листування щодо договору можуть свідчити про наявність у сторони волі на виконання договору надалі, що дозволяє контрагенту покладатися на дійсність угоди. Чи має суд, оцінюючи дії учасника стосовно добросовісності, враховувати не лише сам факт виконання, а й волю сторін на виконання договору і досягнення відповідних їй правових наслідків?

Ухвала КЦС ВС від 26.01.2022 у справі № 522/179/16-ц

Підстава передачі:

- **ВИКЛЮЧНА ПРАВОВА ПРОБЛЕМА** щодо застосування положень Закону України № 4452-VI «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» у поєднанні з положеннями частини четвертої статті 559 ЦК України, у редакції до набрання чинності Законом України № 2478-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення кредитування», яка полягає у визначенні моменту, з якого починається перебіг шестимісячного строку для пред'явлення кредитором вимоги до поручителя за зобов'язаннями боржника - банку в ліквідації: з моменту початку процедури ліквідації банку чи з моменту акцептування кредиторських вимог за основним зобов'язанням.

Ухвала КЦС ВС від 19.01.2022 у справі № 523/2357/20

Підстава передачі:

- **ВИКЛЮЧНА ПРАВОВА ПРОБЛЕМА** щодо необхідності формування єдиної правозастосовчої практики у справах про заміну сторони виконавчого провадження у разі смерті боржника та застосування при цьому положень статей 1281 та 1282 ЦК України, а також вирішення питання можливості такої заміни з урахуванням змін до законодавства про виконавче провадження за Законом № 1404-VIII, який набрав чинності 05 жовтня 2016 року, згідно до яких положення щодо закінчення виконавчого провадження у разі смерті, оголошення померлим або визнання безвісно відсутнім стягувача чи боржника викладене як імперативне (пункт 3 частини першої статті 39 Закону № 1404-VIII).

Ухвала КЦС ВС від 24.11.2021 у справі № 754/8750/19

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку щодо застосування норм права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухвалених постановах Верховного Суду у складі колегії судів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 12 грудня 2018 року у справі №758/3453/16-ц (провадження № 61-18037св18) та Верховного Суду у складі колегії судів Касаційного господарського суду від 01 жовтня 2019 року у справі №5016/1284/2012, від 21 вересня 2021 року у справі № 910/3647/20, від 06 жовтня 2021 року у справі № 922/3371/19, відповідно до яких факт відступлення банком іншій особі права вимоги за укладеним з позичальником кредитним договором є підставою для припинення договору іпотеки, який забезпечує виконання основного зобов'язання.

Ухвала КЦС ВС від 17.11.2021 у справі № 496/1059/18

Підстава передачі:

- **ВІДСТУП** від висновку Об'єднаної палати Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду щодо незастосування положень ЦК України про позовну давність до позову про визнання недійсним договору іпотеки.

Справи, передані на розгляд Великої Палати Касаційним адміністративним судом у складі Верховного Суду

Ухвала КЦС ВС від 21.09.2021 у справі № 420/2411/19

Підстава передачі:

- **ВИКЛЮЧНА ПРАВОВА ПРОБЛЕМА:** відсутність усталеної судової практики у застосуванні однієї і тієї ж норми права, а саме: частини другої статті 625 ЦК України, та наявності правових висновків суду касаційної інстанції, які прямо суперечать один одному, а також у невизначеності законодавчого регулювання правових питань, які можуть кваліфікуватися як виключна правова проблема, в тому числі необхідність застосування аналогії закону чи права.

Верховний
Суд

Дякую за увагу!